



Григорій БУЛАХ – сучасний український поет, прозаїк, перекладач, член НСПУ з 1982 року.

Народився 10 квітня 1938 року в с. Піски Лохвицького району Полтавської області. Закінчив акторський факультет Київського інституту театрального мистецтва. Народний артист України.

Автор збірок віршів “Світанкова зоря” (1979), “Дзвони Софії” (1999); книжок великої і малої прози “Злива” (1982), поезії, прози, есе “Нурт” (1998); художньо-документальної повісті (у співавторстві з М. Шкілем) “Інтеграл його життя” (2002); перекладів на словацьку (у співавторстві з О. Булах) “Українська поезія 20-х років” (1981) та зі словацької – Д. Крман “Подорожній щоденник” (1999, 2010); упорядник (у співавторстві з М. Неврлим, М. Ситником) видань “Катам наперекір” і “Від серця”.

БІОГРАФІЯ НАРОДУ

Григорові – 80

Читаю Василя Стефаника.
Читаю й сам себе боюся.
Ті літери – удари праника!
Тому я плачу і молюся.

Ізвідкіля слова ці родом?
Хто плів ті речення цупкі?
Це – біографія мого народу.
Рядки – болючі. І сумні!

Читаю Василя Стефаника.
І Григора дихання чую!
Він сивим Псллом навек поранений.
Тут Григір більше не ночує.

Сюди він тільки вечорами
Й ночами чорними, як ніч,
Іде! Щоб вигоїти рани.
Й побуть з минулим віч-на-віч.

Лиш тільки в снах!
А більш – ніде!
...У хату – бомба!.. Горе... горе!
Лоша над Псллом собі іде...
У дзеркалі води ногами вгору.

В мені стоять ті вечори і ночі.
Оце і є та вічність, і та мить...
А ще – оті чорнющі очі...
І це вже – не переболить...

Йому вісімдесят?
Невже ж таки? Невже?
А може, тільки... тільки – вісім?

І батьків чобіт ногу жме...
Ще й хтось у небі місяця повівив.
“Ой, не світи ж ти, місяченьку,
Не світи нікому.
Тільки світи миленькому,
Як іде до-до-о-му...”

...Не розумію ніц! Чому це так?
Над Псллом –
лише луна від праника?!
В цім світі все... Все наопак!
Шукаю Григора
в обіймах –
Василя Стефаника...

ДВІ ПЕЛЮСТКИ ПАМ'ЯТІ ГРИГОРА ТЮТЮННИКА

І ЯКБИ

Якби можна було все зітерти,
Якби можна було... та й було...
Та коли б на плече іще й руку оперти,
Те, якого в житті, як на те, – не було,

Отоді б то, можливо, може... і може...
Отоді б то цвіли в глибочінь небеса,
Та ніхто вже цьому аж ніяк не поможе,
Лиш дзумить над кульбабовим цвітом оса.

Над кульбабовим дивом, що соняхом дише,
Понад макро- і мікро-. Це тепер – все одно!
Почорнілу сторінку вже ніхто не допише,
Не пізна таїну про все те, що було...

Як ставало і сталось... і одлебеділо
Сивим болем, смагою на спраглих вустах,

І як стерпло в одчаї й навік скам'яніло
На крутих перегонах і довгих верстах.

Лиш оса палить крильця над цвітом,
Де зійшлися печалі навхрест,
Шилом Шилівка зшила всі болі з цим світом,
Обійнявши кульбабовим полум'ям хрест.

Якби можна було все зітерти...

II ВСЕНЬ

Григір. Свіча. Два томики прози.
От і все. От і вся моя всень.
А ще – грудня киплячі морози
В августійшо-сонячний день.

От і все. Ще, пак, біль у куточках
Таємничо-вольтерівських вуст.
А ще – білого снігу сорочка
І гаптована стрічечка з Хуст.

А іще ж бо, іще – очі пекучі
Й шевелюри посріблена ніч,
Ну, а ще – хвацько звихрений кучер,
Мов підкову хто кинув навстріч.

І ні жодного натяку смерті,
Тільки воля крута поміж брів,
Та, яку вже – ні вбити, ні стерти,
І не треба тут зайвини слів.

Григір. Свіча. Два томики прози.
От і все. От і вся моя всень.
П'яте – грудня. Киплячі морози.
Августійшо-сонячний день.

АПРОБАЦІЯ СЛОВА

За новелою Григора Тютюнника

Я новелу читав своїй мамі Палажці.
То була апробація слова на стерп.
Мама тихо лежала на теплій лежанці.
В чорній шибі гойдався тонюсінький серп.

І пливло попід стелею слово,
Дослухались до нього пришиклі боги.
І життя оберталось в хатині по колу,
І годинник виклацував наші борги.

Я схилявся над читвом край високого ліжка,
Терпло серце моє від Полтавських отав,
І вітрець леготів, якось млосно і ніжно.
Я новелу Тютюнника мамі читав.

...Озивався Антін до дружини Палажки,
Відміряючи кроками відстань до свят –
Від стола до дверей і назад, повз лежанку.
Рахував по-хазяйськи свій приплід –
поросят.

І Антін аж світивсь, загинаючи пальці –
Наділяв – тому свинку, а тій – кабанця.
Був худючий такий, мов розп'ятий
на п'яльцях,
Та щасливий. Під полу ховав каганця.

А Палажка – цвіла, спозираючи з печі,
Бо намріяв Антін їй кофтину нову.
І для сина – штани, і собі щось на плечі:
– Отепер я, Палажко, – казав, – заживу!

І вже гупав хутенько Антін у світанок.
Морозець під ногами березнево хрумтів,
Так ішов до хліва, як ішов, було, в танок,
Бо збулось йому все. Все збулось, що хотів.

Тихий досвіток встав, збагровів над землею.
Розгорався вогнем в старій грубці кізяк.
І Палажка цвіла, мов зоря над стернею,
Бо ж сьогодні щаслива була, як-не-як...

Та в цю мить спотикнувся Антін на порозі,
Матюкнувся зі зла в три ціпи і в три рала:
– Все! Нема поросят! – зупинивсь впівдорозі,
– Лиш одне із шістьох! Тих... свиня...
розірвала...

Він дверима так грюкнув, що шибки
задрижали,

І, лайнувшись ще раз, на лежанку поліз.
А з Палажкою враз всі боги заридали
Й попливли на хатині калюжею сліз.

...І ридало в хатині тепер дві Палажки,
І новела пливла, і десь дощ ворожив.
І щось мимрив Антін з поросям на лежанці,
З тим, останнім, котрого плечем задушив.

Я новелу читав своїй мамі Палажці.
То була апробація слова на стерп.
Мама терпла з плачу на холодній лежанці.
Над могилою Григора – цвів тонюсінький
серп.

ГРИГОРОВА ХАТА

Двері, як двері, їх в Києві стільки...
А на Раєвського – тільки одні.
Це – не квартира. Це болю зболене стійло!
Боляче? Боляче нині й мені!

Стільки ж разів прочиняв, було, їх:
Двері. Поріг. Кухня. Прямо – кімната.
Ну, а лівіше – робітня, як гріх,
Знову в душі моїй – холоду м'ята...

...Вдома – нікого. Ми в хаті одні лиш,
Й коц той гуцульський, надто вовнистий...
Ми – на підлозі. І це – не відхилиш.
Ми – на підлозі. День був Причисти!

– Нині (сказав) – нам не до чарки...
Тож почитай... Почитай мою прозу...
Я ж у цій прозі – аж від початку...
Й кожного разу – ніби з морозу...

...Потім приходити будуть до хати...
Їх тут – друзяк... Ох! Перебуло!!!
А на останок – була отут й мати...
Тільки вже радістю... Ні! Не цвіло...

...День поминальний. Зів'ялий Гончар, –
Знічений зовсім, ніби убитий!
І не було тут інтриг. І шамоту чвар...
День – поминальний, болями зритий.

Всі ми пов'язані боляче шворкою.
Що вона варта? Це – шмат тятиви.
Всі ми убиті й сумом зашворені –
Ніч поминальна... Й сум у віки...

Що вам про хату? Що вам про Григора?
Все, що було, було – не до пуття...
Це – не досьє. Це сконденсована вимова.
І як все це вбгати в миттєвість життя?

Знаєте... В світі – немає дрібничок.
В світі занадто... Занадто складніш.
Впасти у трави й зануритись ничком,
В трави вп'ястися, але не більш...

В клінч із життям увіходити – грішно...
Хто вам підкаже? Слово зроніть мені – хто?
Хто вам порадить – Христос, а чи Крішна?
Вам не порадять ніколи й ніхто.

В трави – вп'ястися! Але... не більшого!
Стиснути муку поза собою й в собі...
Як в цій сіризні – сіріше сірішого?
Трави лягають – лиш при косьбі...

Хтось там і десь там клепле ту косу.
Дні непорочно красиві й святі.
Хтось, може, вишиє білу сорочку,
Хтось, може, й вишиє... та не тобі...

Двері, як двері. Їх в Києві стільки...
А на Раєвського – тільки одні!
Це – не квартира. Це болю зболене стійло!
Боляче нині! Боляче вам, і мені!



*Презентація книги Гр. Тютюнника в ПНПУ імені В. Г. Короленка.
Грудень, 2011 р.*

